

Problemy koncepcyjne i implementacyjne zrównoważonego rozwoju

pod redakcją
Andrzeja Graczyka

Recenzenci: Eugeniusz Kośmicki, Rafał Miłaszewski, Bazyli Poskrobko

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia publikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-139-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
-------------	----

Część 1. Koncepcyjne aspekty formułowania i wdrażania zrównoważonego rozwoju

---

Joost Platje: Sustainable Development as a club good.....	15
Andrzej Graczyk, Jan Jabłoński: Czynniki równoważenia programów rozwoju na poziomie regionów	26
Karol Kociszewski: Koncepcja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i jej wdrażanie w polityce Unii Europejskiej	37
Zbigniew Jakubczyk, Mateusz Musiał: Ochrona środowiska w świetle ustawy o rachunkowości.....	49

Część 2. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w gminach

Elżbieta Lorek, Agnieszka Sobol: Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w gminach śląskich.....	61
Agnieszka Becla: Bariery informacyjne strategii zrównoważonego rozwoju w gminach wiejskich Dolnego Śląska	74
Agnieszka Becla: Ocena wdrażania najlepszej dostępnej techniki w aspekcie zrównoważonego rozwoju	86
Anna Katola: Rola samorządu terytorialnego we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju	94
Stanisław Czaja: Realizacja zasad zrównoważonego rozwoju w gminach uzdrowskich Dolnego Śląska – wnioski z analizy	102
Bogusław Stankiewicz: Przedsiębiorstwa uzdrowskie w strategiach władz samorządowych – operacjonalizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju .	113
Beata Skubiak: Program Leader plus jako narzędzie realizacji rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich w regionie zachodniopomorskim	124

Część 3. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w rolnictwie i gospodarce wodnej

---

Karol Kociszewski: Wdrażanie instrumentów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem programów rolno-środowiskowych	141
---	-----

Anna Bisaga: Zasada <i>cross compliance</i> jako odpowiedź wspólnej polityki rolnej na zagrożenia środowiskowe w rolnictwie.....	153
Małgorzata Śliczna: Rozwój systemu dystrybucji ekologicznych produktów żywnościowych jako czynnik równoważenia konsumpcji	161
Andrzej Graczyk: Projekt polityki wodnej państwa do roku 2030 z perspektywy zrównoważonego rozwoju.....	170
Teresa Szczerba: Problemy zrównoważonego rozwoju gospodarki wodnej Dolnego Śląska	181
Lidia Klos: Gospodarka wodno-ściekowa na obszarach wiejskich jako element zrównoważonego rozwoju (na przykładzie wybranych gmin województwa zachodniopomorskiego)	190

Część 4. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w energetyce

Andrzej Graczyk: Zrównoważony rozwój w polityce energetycznej Polski do roku 2030	201
Paweł Korytko: Polityka energetyczna Polski w świetle zmniejszających się kopalnych zasobów energii.....	210
Tomasz Żołątniak: Inwestycje gmin w energię odnawialną i poprawę efektywności energetycznej jako sposób implementacji koncepcji zrównoważonego rozwoju.....	219
Alicja Graczyk: Zrównoważony rozwój morskiej energetyki wiatrowej	227
Magdalena Protas: Programowanie rozwoju zrównoważonej energetyki na szczeblu lokalnym i jego wpływ na decyzje przedsiębiorstw sektora energetycznego	237
Joanna Sikora: Zrównoważona konsumpcja zasobów energetycznych jako wyzwanie zrównoważonego rozwoju w Polsce.....	245
Izabela Szamrej-Baran: Uwarunkowania energetyczne i ekologiczne zrównoważonego budownictwa w Polsce	254

Część 5. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w przedsiębiorstwie

---

Agnieszka Panasiewicz: Środowiskowa ocena cyklu życia jako narzędzie zrównoważonego rozwoju	269
Michał Ptak: Funkcjonowanie opłat z tytułu wydobycia kopalin w Polsce i innych krajach europejskich	277
Sabina Zaremba-Warnke: Testy konsumenckie jako instrument realizacji zrównoważonej konsumpcji	288
Agnieszka Ciechelska: Wdrażanie orientacji zrównoważonego rozwoju w bankach i instytucjach finansowych	297

Dorota Bargiel: Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwie.....	305
Barbara Kryk: Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa za środowisko a świadomość ekologiczna pracowników	313

Summaries

Part 1. Conceptual aspects of the formulation and implementation of sustainable development

---

Joost Platje: Zrównoważony rozwój jako dobro klubowe.....	25
Andrzej Graczyk, Jan Jabłoński: Sustainability factors of the development programs on the regional level	36
Karol Kociszewski: The conception of sustainable development of rural areas and its implementation within European Union policy.....	48
Zbigniew Jakubczyk, Mateusz Musiał: Environmental protection in the light of the Act on accountancy	56

Part 2. Implementation of sustainable development in municipalities

---

Elżbieta Lorek, Agnieszka Sobol: Implementation of sustainable development in Silesian municipalities	72
Agnieszka Becla: The informative barriers of sustainable development strategy in Lower Silesia communities	85
Agnieszka Becla: Opinion of initiation of the best available technique (BAT) in the aspect of the sustainable development.....	93
Anna Katola: The role of local government in implementing sustainable development.....	101
Stanisław Czaja: Realization of the principles of sustainable development in health resort communities of Lower Silesia	112
Bogusław Stankiewicz: Wellness companies in the strategies of local authorities – operationalization of the concept of sustainable development.....	123
Beata Skubiak: Leader Plus Program as a means for attaining the sustainable growth in rural areas in Western Pomerania.....	138

Part 3. Implementation of sustainable development in agriculture and water management

---

Karol Kociszewski: The implementation of sustainable rural development instruments with special regard of agri-environmental programmes.....	152
Anna Bisaga: <i>Cross compliance</i> principle as a CAP'S response to environmental dangers in agriculture	160
Małgorzata Śliczna: Development of distribution of organic food as a factor of sustainable consumption	169
Andrzej Graczyk: The project of State Water Policy till 2030 from the of sustainable development	179
Teresa Szczerba: Problems of sustainable development of water management in Lower Silesia	189
Lidia Kłos: Water and wastewater management in rural areas as part of sustainable development (on the example of example some municipalities of West Pomeranian voivodeship).....	197

Part 4. Implementation of sustainable development in the energy sector

---

Andrzej Graczyk: Sustainable development in the Polish energy policy till 2030.....	209
Paweł Korytko: Polish energy policy in the light of decreasing of fossil energy resources	218
Tomasz Żołyński: Investments made by communities in a field of renewable energy and improving energy efficiency as a way to implement the concept of sustainable development.....	226
Alicja Graczyk: Sustainable development of offshore wind power.....	236
Magdalena Protas: Programming the development of sustainable energy at local level and its impact on business decisions of the energy sector	244
Joanna Sikora: Sustainable consumption of energy resources as a challenge for sustainable development in Poland	253
Izabela Szamrej-Baran: Ecological and energy determinants of sustainable building in Poland.....	266

Part 5. Implementation of sustainable development in the enterprise

---

Agnieszka Panasiewicz: Environmental life cycle analysis as a tool for sustainable development.....	276
Michał Ptak: The functioning of exploitation charges in Poland and other European countries	287

Sabina Zaremba-Warnke: Consumer tests as a tool of sustainable consumption realization.....	296
Agnieszka Ciechelska: Implementation of sustainable development orientation in banks and financial institutions.....	304
Dorota Bargiel: Implementing Corporate Social Responsibility into the company.....	312
Barbara Kryk: Corporate Social Responsibility for natural environmental and environmental awareness of employees.....	321

Anna Katola

Uniwersytet Szczeciński

ROLA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WE WDRAŻANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie roli samorządu terytorialnego jako głównego kreatora procesów zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej. Dla osiągnięcia celu dokonano analizy fragmentu szerszych badań dotyczących wpływu wykorzystania funduszy unijnych na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w regionie oraz analizy literatury przedmiotu. Badanie dowiodło, iż aktywność samorządu terytorialnego może w znacznym stopniu przyczynić się do wzrostu dobrobytu społecznego danej jednostki samorządowej. Niemniej jednak nadal widoczne są braki w zakresie edukacji na temat koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, samorząd terytorialny, rozwój lokalny.

1. Wstęp

Koncepcja zrównoważonego rozwoju rozumiana jest jako idea rozwojowa zmierzająca do zarządzania całokształtem problemów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych świata, a co za tym idzie – zrównoważony rozwój stanowi podstawę merytoryczną ukierunkowania coraz liczniejszych polityk prowadzonych przez państwa, w tym także polityki regionalnej i lokalnej. Ze względu na to, iż koncepcja ta obejmuje wiele zjawisk i procesów, dla jej wykreowania konieczne jest zharmonizowanie i systematyczne współdziałanie podmiotów tworzących system gospodarki lokalnej/regionalnej, w którym szczególna rola przypada władzom samorządowym [Parysek 1997, s. 46-52; Bról 1998, s. 9-16].

Celem artykułu jest przedstawienie roli samorządu terytorialnego, jako głównego kreatora procesów zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej. Dla osiągnięcia celu dokonano analizy fragmentu szerszych badań dotyczących wpływu wykorzystania funduszy unijnych na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w regionie oraz analizy literatury przedmiotu. Badania zostały przeprowadzone w 2009 r. i obejmowały swym zasięgiem 103 gminy wiejskie i miejsko-wiejskie województwa zachodniopomorskiego, do których zostały rozesłane ankiety. 45% ankiet zostało zwróconych.

Charakteryzując rolę samorządu terytorialnego w procesie wdrażania zrównoważonego rozwoju, w artykule przedstawiono:

- pojęcie zrównoważonego rozwoju i jego znaczenie na lokalnym poziomie zarządzania,
- znaczenie samorządu terytorialnego w kreowaniu zrównoważonego rozwoju,
- wdrażanie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym w opinii przedstawicieli samorządów gminnych.

2. Rozwój zrównoważony a rozwój lokalny

Istotą zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie trwałej poprawy jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń poprzez kształtowanie właściwych proporcji między trzema rodzajami kapitału: ekonomicznym, ludzkim i przyrodniczym [Piontek 2000]. Mimo istnienia ogromnej liczby interpretacji zrównoważonego rozwoju przedstawioną definicję autorka przyjęła w niniejszym artykule jako obowiązującą, gdyż z jednej strony podkreśla, że nadrzędnym celem rozwoju (zgodnie z wykładnią Raportu Brundtland) jest wieloaspektowo warunkowana trwałość dobrobytu (jakość życia), a z drugiej akcentuje zarówno ekologiczne, społeczne, jak i ekonomiczne uwarunkowania trwałości, które są głównym przedmiotem zainteresowania w globalnej dyskusji nad zrównoważonym rozwojem. Najważniejszym bowiem celem zrównoważonego rozwoju jest osiągnięcie względnie równo rozdzielonego dobrobytu społecznego i indywidualnego, który zależy nie tylko od konsumpcji dóbr i usług, lecz także od ekologicznych warunków życia. Zdaniem T. Borysa jakość życia i jej rozwój powinny być nawet celem nadrzędnym dla formowania określonych koncepcji rozwoju w poszczególnych sferach: społecznej, gospodarczej i środowiskowej, oraz tworzenia instrumentarium realizacji tych koncepcji [Borys 2005, s. 60].

Niemniej jednak należy zaznaczyć, iż jakkolwiek koncepcja zrównoważonego rozwoju ma charakter makroekonomiczny, to – zgodnie ze wskazaniem zawartymi w Agendzie 21¹ – wdrażanie zrównoważonego rozwoju powinno odbywać się nie tylko w skali globalnej i krajowej, ale również, a nawet przede wszystkim, w skali regionalnej i lokalnej. Jednym z podstawowych kanonów idei zrównoważonego rozwoju stało się stwierdzenie: „myśleć globalnie – działać lokalnie”. Właśnie w wymiarze regionalnym i lokalnym można poszukiwać jednej z głównych możliwości praktycznej realizacji tej koncepcji. Region oraz jednostki lokalne wydają się najbardziej odpowiednie dla poziomu organizacji przestrzennej, na którym możliwe staje się uwzględnienie zarówno ekologicznych, ekonomicznych, jak i społecznych problemów rozwoju. Rozwój jednostek lokalnych w bezpośredni sposób oddziałuje bowiem na jakość życia ludzi. Analogicznie więc do przyjętej definicji zrównowa-

¹ Agenda 21 jest globalnym programem działań na rzecz środowiska i rozwoju, przyjętym na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r.

zonego rozwoju, zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym można określić jako takie gospodarowanie lokalnymi zasobami, które będzie wpływać na wzrost dobrobytu lokalnej społeczności, ale nie spowoduje ograniczeń rozwojowych, zwłaszcza środowiskowych, dla przyszłych pokoleń. Zatem o trwałości rozwoju możemy mówić wtedy, gdy z jednej strony nie niszczymy środowiska w takim stopniu, by zagrażało to ludzkiemu dobrobytowi w długiej perspektywie czasowej, a z drugiej gdy parametry systemu społeczno-gospodarczego pozostają na poziomie, który nie powoduje fizycznego dyskomfortu lub niezadowolenia społecznego [Dobrzańska 2007, s. 50].

Agenda 21 uznaje lokalne władze i społeczność za najistotniejszych realizatorów strategii rozwoju, integrujących problemy gospodarcze, społeczne i ekologiczne. Określa ona pożądaną sposób działania władz lokalnych, polegający na kreatywności, samodzielności, przejawianiu inicjatywy i otwartości, które umożliwią praktyczne wprowadzanie zaleceń i działań określonych w tym dokumencie, a zarazem osiągnięcie ładu zintegrowanego, rozumianego jako jakość życia [Lorek, Sobol 2004, s. 315].

Szczegółne znaczenie lokalnego poziomu wdrażania zrównoważonego rozwoju zostało podkreślone w 28. rozdziale Agendy 21, w którym jest zapisane m.in.: „wiele problemów omawianych w Agendzie 21 wymaga działań na szczeblu lokalnym, czynnikiem decydującym o rozwiązaniu tych problemów będzie uczestniczenie w nich i współpraca władz lokalnych” [*Dokumenty końcowe konferencji Narodów Zjednoczonych...* 1998]. Dokument ten podkreśla, że to właśnie społeczności lokalne i ich poszczególne sektory, czyli: samorząd, organizacje pozarządowe, biznes i lokalni liderzy, kreują, realizują i utrzymują infrastrukturę społeczną i ekonomiczną, gospodarują przestrzenią, kształtują i chronią środowisko przyrodnicze, tworzą i wdrażają własne wizje rozwoju oraz współuczestniczą w realizacji wizji rozwoju regionalnego i kraju [Borys 2003, s. 41].

3. Rola samorządu terytorialnego we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju

Wdrażanie zrównoważonego rozwoju powinno zatem odbywać się w układach administracyjnych, ponieważ nie jest on tylko strategią ochrony środowiska, ale kompleksową strategią rozwoju społeczno-gospodarczego. Dotyczy więc wszelkich działań i decyzji społecznych i gospodarczych, których zarządzanie odbywa się w układzie administracyjnym.

Realizacja nadrzędnego celu zrównoważonego rozwoju, jakim jest trwała poprawa jakości życia obecnych oraz przyszłych pokoleń, powinna odbywać się także w wymiarze sektorowym, poprzez integrację oraz kształtowanie właściwych proporcji pomiędzy trzema najważniejszymi aspektami zrównoważonego rozwoju [Śniegowska 1992, s. 87-88]:

- aspektem ekonomicznym, który rozumiany jest jako zdolność do rozwoju ekonomicznego, generowania coraz wyższego dochodu przy wykorzystaniu kapitału ekonomicznego;
- aspektem ekologicznym, postrzeganym jako zdolność ekosystemów do samoodnowy, o czym decyduje kapitał przyrodniczy;
- aspektem społecznym, pojmowanym jako zdolność społeczeństw do podnoszenia poziomu życia, rozwoju oraz samorealizacji, a także jako rozwój samoświadomości oraz zachowywanie wartości moralnych; ład ten tworzony jest przy użyciu kapitału ludzkiego.

Jeśli więc w ogólnym rozumieniu przyjmuje się, że rozwój zrównoważony to kształtowanie właściwych proporcji między rozwojem społecznym i gospodarczym a warunkami przyrodniczymi, to poszukiwanie tych proporcji w odniesieniu do jednostki samorządu terytorialnego jest określeniem pewnego ładu. Widać zatem, że polityka władzy samorządowej jest pojęciem nierozzerwalnie związanym z rozwojem lokalnym, gdyż ma ona na celu nie tylko zapewnienie mieszkańcom wyżywienia, mieszkań, możliwości kształcenia, ogłady kulturowej, komunikacji czy ładu przestrzennego, ale również rozwój obszaru, który jej podlega [Wasilewski 2005, s. 28].

Samorząd jest formą organizacyjną, która ma możliwość podejmowania konkretnych działań prorozwojowych. Przedmiotem oddziaływania staje się więc w tym ujęciu jednostka terytorialna, czyli pewien obszar o jednoznacznie wyznaczonych granicach i specyficznych właściwościach środowiska przyrodniczego i społeczno-ekonomicznego [Parysek 1997, s. 18 i n.]. Samorząd terytorialny ma zatem wspierać aktywność wewnętrzną społeczności lokalnej, czyli stymulować rozwój każdej wsi czy małego miasta. Należy jednak zaznaczyć, że nie może być ona oderwana od polityki regionalnej, która z kolei posiada charakter makro- i mikroekonomiczny [Golik 1999, s. 196]. Polityki różnych szczebli nie mogą więc pozostawać z sobą w sprzeczności, ale muszą wzajemnie się dopełniać.

Ważnym obszarem działalności samorządowej jest tworzenie instytucjom i podmiotom lokalnym możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego. Systematyczna poprawa konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poziomu życia mieszkańców oraz wzrost potencjału gospodarczego obszarów lokalnych ma w konsekwencji przyczyniać się do wyrównywania różnic w poziomie gospodarczym poszczególnych obszarów kraju [Golik 1999, s. 197]. W Polsce, zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 r., podstawową formą organizacyjną samorządu terytorialnego, posiadającą gwarancje konstytucyjne, jest gmina. Gmina, jako jednostka terytorialna, która powinna pełnić funkcję „aktywnego gospodarza terenu”, poprzez swoje działania winna pobudzać rozwój społeczno-gospodarczego [Kłosiewicz-Górska 2001, s. 22-23]. Ponadto samorząd gminny odpowiada na najniższym szczeblu za całokształt spraw związanych z bieżącymi i przyszłymi potrzebami społeczności lokalnej i z tego względu do jego zadań należy przygotowanie kierunków rozwoju, tendencji i pro-

gramów rozwoju, zapobieganie powstawaniu barier, budowanie systemu współpracy, ustalanie priorytetów rozwoju, wreszcie organizacja całego procesu rozwoju.

4. Rozwój zrównoważony w praktyce

W Polsce wdrażanie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym przebiega w różnorodny sposób, co wynika przede wszystkim z niepełnej wiedzy władz samorządowych w tej dziedzinie. Podstawą zarządzania strategicznego jest przyjęta strategia, czyli dokument umożliwiający jednostce terytorialnej efektywne organizowanie działalności. Strategia rozwoju powinna stanowić koncepcję działań zmierzających do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, zawierającą procedury osiągania zakładanych celów [Hausner 1999, s. 79]. Z przeprowadzonych badań wynika, iż tylko jedna z analizowanych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego nie posiada strategii rozwoju oraz nie podejmuje żadnych działań w tym zakresie. Pozostałe 45 gmin takim narzędziem zarządzania już opracowało (z czego jedna nie jest jeszcze oficjalnie przyjęta przez władze). Ponadto 93% gmin posiadających strategię zadeklarowało, że jest to strategia uwzględniająca równorzędnie aspekty zarówno społeczne, środowiskowe, jak i instytucjonalne; 4% gmin stwierdziło, iż ich strategia dotyczy przede wszystkim rozwoju społeczno-gospodarczego i nie uwzględnia aspektu środowiskowego, a tylko jedna zaznaczyła, że jej strategia zakłada szeroki wachlarz działalności, włączając zagadnienia środowiskowe. Co interesujące, w kolejnym pytaniu dotyczącym stopnia realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w przyjętej strategii jedynie 27% gmin stwierdziło, że w pełni wdraża zasady zrównoważonego rozwoju. Pozostałe analizowane gminy zaznaczyły, iż posiadana strategia bądź w znacznym stopniu realizuje te zasady (35,5% gmin), bądź pojawiły się zapisy dotyczące zasad zrównoważonego rozwoju (35,5%). Tylko jedna gmina przyznała, że w przyjętej strategii w ogóle nie wdraża zasad zrównoważonego rozwoju.

Strategia zrównoważonego rozwoju stanowi wyraz zintegrowanego planowania długookresowego polityki społecznej, gospodarczej, ekologicznej i przestrzennej. Jest scenariuszem przyszłości, do którego dążą społeczności lokalne, obejmującym wizje i cele. Z tego względu zarówno w procesie przygotowania, jak i wprowadzania powinna być ona konsultowana z przedstawicielami lokalnej społeczności. Badania wykazały jednak, iż tylko w 13% analizowanych gmin przedstawiciele lokalnej społeczności biorą udział tak w procesie przygotowania, jak i wdrażania strategii. W większości badanych gmin lokalna społeczność czynnie uczestniczy jedynie w procesie tworzenia strategii (60% gmin). W 16% gmin zadeklarowano, że w procesie przygotowywania strategii wystąpił nieznaczny element uspołecznienia, a 11% iż strategię opracowano wyłącznie metodą ekspercką.

Interesująco na podstawie przedstawionych wyników prezentuje się odpowiedź na kolejne pytanie: czy gmina rozwija się zgodnie z zasadami lokalnej Agendy 21. Aż 37% gmin stwierdziło: trudno powiedzieć, a 4% odpowiedziało: raczej nie. Je-

dynie 24% było zdecydowanie pewnych, iż gmina realizuje lokalną Agendę, a 33% orzekło: raczej tak. Tylko jedna gmina zaznaczyła, że do tej pory nie realizuje lokalnej Agendy 21, ale w najbliższej perspektywie zamierza.

Z mocy ustawy oraz na podstawie obowiązującego prawa samorząd lokalny odgrywa główną rolę podczas implementacji programu zrównoważonego rozwoju oraz wzrostu jakości życia lokalnej społeczności przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego. Władze lokalne – poprzez realizację zadań własnych i zleconych, a tym samym odpowiedzialność za utrzymanie podstawowych obiektów infrastruktury technicznej i społecznej, takich jak: wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie, komunikacja, budownictwo komunalne, opieka zdrowotna, edukacja, tereny rekreacyjne – pełnią istotną funkcję w edukowaniu i motywowaniu społeczeństwa w kierunku właściwego kształtowania środowiska.

W przeprowadzonym badaniu gminy mogły zaznaczyć, jakie zadania realizują w aspekcie ekonomicznym, społecznym i środowiskowym zrównoważonego rozwoju. Odpowiadając na pytanie, każda z gmin mogła podkreślić maksymalnie trzy odpowiedzi. W aspekcie społecznym zrównoważonego rozwoju gminy najczęściej realizowały zadania z zakresu tworzenia nowoczesnej bazy oświatowej (74% gmin), wspierania rozwoju turystyki i rekreacji (48% gmin) czy wzmacniania bezpieczeństwa publicznego (48% gmin). W aspekcie środowiskowym najbardziej popularne były zadania z zakresu selektywnej zbiórki odpadów (85% gmin), gospodarki wodno-ściekowej (74% gmin) lub ogólnie rozumiane wspieranie działań dążących do osiągnięcia ładu ekologicznego (46% gmin).

Władza samorządowa na szczeblu regionalnym czy lokalnym poprzez realizację określonej polityki gospodarczej wpływa ponadto na atrakcyjność obszaru oraz stwarza podstawy i możliwości działania prywatnym podmiotom, a co za tym idzie – przyczynia się do prężnego rozwoju gospodarczego. Z tego względu w kwestii realizacji aspektu ekonomicznego spytano gminy, w jaki sposób starają się przyciągać przedsiębiorców oraz wspierać lokalną przedsiębiorczość. Najpopularniejsza okazała się działalność promocyjna oraz działania mające na celu przygotowanie terenów pod działalność inwestycyjną i stosowanie ulg w opłatach lokalnych dla inwestorów.

5. Zakończenie

Przeprowadzona w artykule analiza danych dotycząca wdrażania zrównoważonego rozwoju przez samorządy terytorialne w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego pozwala na kilka wniosków:

- większość analizowanych gmin posiada już strategię rozwoju;
- pomimo stwierdzenia, iż w większości gmin przyjęta strategia obejmuje równorzędnie wszystkie aspekty zrównoważonego rozwoju, jedynie 27% ankietowanych gmin zadeklarowało pełne uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju. Można świadczyć bądź o niepełnym zrozumieniu tej koncepcji i wynikających z niej obowiązków samorządu terytorialnego, bądź o nieznanym zasad;

- duża część gmin nie jest w stanie stwierdzić, czy rozwija się zgodnie z zasadami lokalnej Agendy 21, co także świadczy o nieznanym tego pojęcia przez samorządy;
- zadania wypełniane przez samorząd terytorialny w ramach realizacji zrównoważonego rozwoju przyczyniają się do wzrostu jakości życia lokalnej społeczności przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.

Reasumując, należy stwierdzić, że samorząd terytorialny odgrywa poważną rolę we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju. Jego aktywność może w znacznym stopniu przyczynić się do wzrostu dobrobytu społecznego danej jednostki samorządowej. Niemniej jednak nadal widoczne są braki w zakresie pełnego zrozumienia tej koncepcji.

Literatura

- Borys T., *W stronę zrównoważonego rozwoju polskich gmin i powiatów*, [w:] T. Borys (red.), *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem. Agenda 21 w Polsce. 10 lat po Rio*, Wydawnictwo „Ekonomia i Środowisko”, Białystok 2003.
- Borys T., *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo „Ekonomia i Środowisko”, Warszawa–Białystok 2005.
- Brol R. (red.), *Zarządzanie rozwojem lokalnym – studium przypadków*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1998.
- Dobrzańska B.M., *Planowanie strategiczne zrównoważonego rozwoju obszarów przyrodniczo cennych*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2007.
- Dokumenty końcowe konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, Rio de Janeiro, 3-14.06.1992, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa 1998.
- Golik D., *Znaczenie rozwoju lokalnego oraz przedsiębiorczości w polityce rozwoju regionalnego*, [w:] J. Targalski (red.), *Przedsiębiorczość a lokalny i regionalny rozwój gospodarczy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.
- Hausner J. (red.), *Programowanie rozwoju regionalnego. Poradnik dla samorządowców województwa*, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.
- Kłosiewicz-Górecka U., Słomińska B., *Samorząd terytorialny a rozwój nowoczesnego handlu*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2001.
- Lorek E., Sobol A., *Ocena wdrażania zrównoważonego rozwoju w gminach śląskich w procesie integracji europejskiej*, [w:] S. Kozłowski (red.), *Regionalne strategie rozwoju zrównoważonego*, Wydawnictwo „Ekonomia i Środowisko”, Białystok 2004.
- Pajda R., *Środowiskowe i gospodarcze uwarunkowania wdrażania ekorozwoju w skali lokalnej a układ administracyjny w Polsce*, [w:] S. Wrzosek (red.), *Mechanizmy i uwarunkowania ekorozwoju*, t. II, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok 1996.
- Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 1997.
- Piontek F., *Integracja Polski z Unią Europejską a wdrażanie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju*, [w:] M. Burchard-Dziubińska (red.), *Integracja Polski z Unią Europejską w dziedzinie ochrony środowiska – problemy, korzyści, zagrożenia*, t. I, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź 2000.

Śniegowska D., *Samorząd terytorialny a rozwój gospodarki lokalnej*, [w:] B. Gruchman, D. Śniegowska (red), *Gospodarka lokalna w warunkach samorządności*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Poznaniu” nr 205, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1992.

Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, DzU 1998, nr 96, poz. 603.

Wasilewski A., *Samorząd gminny jako czynnik poprawy konkurencyjności obszarów wiejskich*, „Studia i Monografie” 129, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2005.

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT IN IMPLEMENTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary: The article presents the role of local government as the main creator of the sustainable development processes on a local scale. To achieve the objective of the article the author has made the analysis of the literature of the part of wider research covering the effects of the use of EU funds for sustainable development of rural areas in the region. The study has shown that the activity of local government can contribute significantly to the growth of social welfare of the local government units. However, still there are visible gaps in education on the concept of sustainable development.

Keywords: sustainable development, local government, local development.